Apróságok

Csalireklám

Adtak a régi bölcseletre a szabályalkotók. Bevették a rendeletbe, hogy a jó bornak nem kell cégér. Ahogy paragrafussá kunkorodott az elképzelés, eltűntek a stadionokból, az utcákról az italt és a dohányt reklámozó plakátok, feliratok. A szabály, az szabály elvén kevesebb lett a dolguk a címfestőknek, dekorációsoknak.

Neveti is kajánul az iszákos a szegedi nagyállomáson, hogy most már csak a kocsmában döntöm el, mit iszok. De nem addig a! Odamegy a váróterem falához felállított vitrinhez, és nézegeti a különböző üveges borokat. A baja éppen az, hogy csak kívülről veheti szemügyre a kirakatot. „Hű de sokáig kéne számolni, de inni is" — csettintget a nyelvével az emberünk. Volt ott boszorkánytej, furmint, aszú is, de gyorsan átsiklott rajtuk tekintete, mivel ezek nem neki valók. Nem csüggedt el, mivel az igazi, a Szemelt Rizling meg a Pecsenyefehér ott lapult a polcokon. Abból már örömmel felhajtana néhány bögrével. Már csörgeti pénzét, összeszalad a szájában a nyál, amikor észreveszi az üvegszekrény mellett a tiltó táblát, hogy a teremben nem ihat. Na még szerencse, hogy elolvasta, különben elvinné pénzét a büntetés. „Mi a fenének ez a sok bor itt a kirakatban" — dörmög magában „ha csak ingerlik vele az embert. Kár kitenni ide" — zsörtölődik tovább. Közben feltekint a faliórára, s kiszámolja, soká indul még a vonat. Ha már megkívánta, csak lelök néhány fröccsöt, leugrik az állomás elé. Ugyanis az étterembe ő be nem megy.

Éppen indulna, mikor megint csak megakad a szeme a másik kiíráson, ott a vitrin alján. „A kiállított borok a váróterem büféjében megvásárolhatók." Nincs már baj egy szál sem, csak egy ajtón kell átmennie, máris elütheti idejét és szomját. Oda se neki a tábla, tőle most már tilthatják világnak. Még jó, hogy a szabályalkotók nem látják.

Vagy nem bennük a hiba?

Az ülőke

— Hát okosság ez a lámpa — mondja a fejkendős néni, s ráül a garabolyra. — Most már kevesebb lesz a baleset.

— Az, hallja-e — segít a másik a fának dőlve. — Aki mifelénk akar menni, az is megáll, meg az is, aki fel akar hajtani a körútra. Még a busz is vár, ha le akar fordulni Sándorfalvára.

— Hát okosság — mondja az előbbi, de felemelkedik a kényelmetlen ülőkéről. — Üljél rá te is — kínálja a másiknak, aki közben jobb helyet talált magának a fűben.

— Jó nekem itt is, majd csak jön már a buszunk.

— Kettő már elment, a csongrádi meg a baksi, de tele volt mindegyik.

A színhely ott, ahol a Brüsszeli és a Berlini körutat átszeli a Csongrádi sugárút, azon túl a Gém utcától visszább, a Zalka Máté iskola mellett a buszmegállóban. Jó néhányan várnak a dóci buszra. A magas szőke fiatalember, ahogy odaér, szótlanul felfordítja a kukát és arra ül. A farmeros lány a bőröndjére, az aktatáskás a falnak támaszkodik.

— Mindjárt elmegy a fejünk fölül a hűvös — állapítja meg a fejkendős néni.

— Akkorra tán'csak jön — így a másik, felkel a fűből, a robogó teherautó hatalmas füstjétől.

— Mondtam, hogy ülj ide, jó erős ez, elférünk rajta ketten is. Majd rátesszük a kardigánt.

— Nem ülök én, magának is kevés.

Így civódtak, míg várták a buszt.

Mondjuk, egy padon jobban elfértek volna.

M. T.

Elutazott Vientiane főpolgármestere

Phao Phimpachan, Vientiane főpolgármestere által vezetett küldöttség péntek délelőtt elutazott Budapestről. A vendégeket Szépvölgyi Zoltán, a fővárosi tanács elnöke és a tanács több más vezetője búcsúztatta a Ferihegyi repülőtéren. A Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság fővárosának küldöttsége a magyar főváros fejlesztési eredményeivel, terveivel, a kézműipar, a kereskedelem, a mezőgazdaság tevékenységével, valamint Budapest nevezetességeivel ismerkedett az elmúlt napokban.

(MTI)

Kitüntetés

Debrecenben ünnepelték a Magyar Pedagógiai Társaság 10. éves jubileumát, ebből az alkalomból kitüntetéseket nyújtottak át azoknak, akik önzetlen társadalmi tevékenységükkel eredményesen szolgálták a szervezet célkitűzéseinek megvalósítását. Többek között 11-en kapták meg az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetést — közöttük dr. Veszprémi László, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola I. sz. gyakorló általános iskolájának igazgatója, a Magyar Pedagógiai Társaság Csongrád megyei és Szeged városi tagozatának titkára is.

Tudományos ülésszakok

Lézerkonferencia Szegeden

Tegnap közel húsz hazai intézmény több mint száz munkatársának részvételével az Eötvös Loránd Fizikai Társulat, a Központi Fizikai Kutatóintézet és a szegedi József Attila Tudományegyetem Kísérleti Fizikai Intézetének rendezésében kétnapos konferencia kezdődött, melynek témája a lézerek hazai kutatása és felhasználása. A szegedi Technika Házában összesen 26 előadás hangzik el.

Napjainkban nagyon lerövidült az az időtartam, amely egy tudományos eredmény megszületése és annak a termelőmunkában való megjelenése között eltelik. Igen jól látható ez a lézerek esetében: 17 évvel ezelőtt hozták működésbe az első rubinlézert, melyet igen gyorsan, nagy számban követtek más, újabb típusok. Hazánkban a kutatások még a hatvanas évek elején megindultak, s az elért tudományos eredmények jelentősen hozzájárultak a gyakorlati alkalmazások előkészítéséhez és megindításához. Ez a gyors ütemű fejlődés szükségessé tette a különböző intézményekben folyó munkálatok koordinálását, különös tekintettel az ipari üzemek és a kutatóintézetek kapcsolatára. Ezt a célt szolgálja, s egyben lehetőséget nyújt a különböző szakterületeken dolgozó szakemberek találkozására, az együttműködés további fejlesztésére és elmélyítésére a kétnapos szeminárium.

Az első napon *Kroó Norbert*nek, a Központi Fizikai Kutatóintézet fizikai-optikai főosztálya vezetőjének érdekes előadása a magyarországi lézerkutatásokat foglalta össze, *Bernáth István*, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság osztályvezetője pedig a hazai lézerkutatások szervezési kérdéseiről beszélt. Az alapkutatások különböző területeinek képviselői többek között a Magyar Optikai Művekben folyó kísérletekről és a számítástechnikában alkalmazott lézerekről is tartottak előadásokat.

Befejeződött a matematikusok nemzetközi kollokviuma

Hat esztendeje minden év nyarán a Bolyai Társulat és a József Attila Tudományegyetem nyár végén rendszeresen *nemzetközi matematikai kollokviumokat* rendez, melyeken a tudományág különböző részterületeinek szakemberei cserélik ki tapasztalataikat. Tegnap fejeződött be az idei tanácskozás a JATE biológiai épületében Újszegeden. Az augusztus 30-án kezdődött *automata-elméleti* nemzetközi kollokvium 50 résztvevője között tíz ország 30 külföldi tudósa is részt vett. *Huszonöt előadás hangzott el* a formális nyelvek elméletének kérdésköréből, a valóság és a számítógép, az ember és az automata közötti kommunikációra alkalmas jelváltás, nyelvi elmélet témaköréből. A főbb előadásokat *M. Schutzenberger* francia professzor, *S. Ginsburg* amerikai professzor, *J. Grzymala-Busse* lengyel tudós és *Gécseg Ferenc*, a JATE egyetemi tanára tartotta. A tudományos kollokvium résztvevői megismerkedtek a várossal, ellátogattak a Füvészkertbe is.

Huszonöt éves obszervatórium

A meteorológiai tudományos kutatásokban, a légköri viszonyok tanulmányozásában vesz részt az Országos Meteorológiai Szolgálat Marczell György Obszervatóriuma, amely most ünnepli alapításának 25. évfordulóját. Az obszervatórium három nagy tudományos munkában vesz részt: a kozmikus meteorológia, az időjárás és az agrárgazdaság összefüggését vizsgáló, valamint a környezetvédelmet szolgáló kutatómunkában.

A tudományos eredményeket a gyakorlatban is széles körben alkalmazzák, több ágazatban segíti a mindennapos munkát. Közéjük tartozik az obszervatórium rádiószondázása. Naponta az intézet munkatársai négy ballont engednek fel 30 kilométer magasságba, innen kapják az információt a légkör hőmérsékletéről, a széljárásról és a nyomásról — az adatokat a meteorológiai előrejelzéshez és a repülési viszonyok meghatározásához használják fel. Az agrármeteorológia a mezőgazdasági termelés gazdaságosságát mozdítja elő, jelenleg már mind több üzem használja fel az öntözési terv összeállítását, a műtrágyaadagoláshoz és több más műveletthez a meteorológiai speciális előrejelzéseket. Szó van arról is, hogy a konzervgyárak a jövőben a technológiai kialakításához az időjárás előrejelzésen alapuló zöldség-gyümölcs, szárazanyag-tartalom meghatározásával készülnek fel.

A környezetvédelmi kutatásokban a légkör szennyeződésének vizsgálatát végzi az obszervatórium. Egyik kutatási témában azt tanulmányozták, hogy a Balaton vizébe jutó szennyeződések közül mennyi kerül a levegőből a vízbe. Bebizonyosodott, hogy víz úgynevezett eutrófizációs folyamatának felgyorsulásához a levegőn át jut be a szennyező anyagok közül a nitrogén 40, a foszfornak pedig 20 százaléka. Most az a feladat, hogy ezt a szennyezőforrást kikapcsolják, erre folynak majd vizsgálatok.

Szépen, magyarul

Sajnálatos, hogy a sok jó törekvés ellenére gyakori a magyartalan kifejezések használata, egyes szavak eredeti jelentésének helytelen módosítása. Néhány kirívó példát említek.

Többször találkozunk latinból átvett jelzők felső fokának (optimális, maximális stb.) a magyar fokozás „leg-" szócskával, ill. jelekkel megtoldásával: *leg*optimális*abb*, *leg*minimális*abb*, *leg*maximális*abb*. Az *optimum* a bonus melléknév felső foka (tehát legjobb), s ez természetesen nem fokozható tovább.

Felületességre utal (sajnos gyakran hallani), hogy a -ba (irányhatározó) és -ban (helyhatározó) képzőket felcserélik. Nem mindegy, hogy az „üzem*be* jár", vagy az „üzem*ben* jár" (ott jönmegy). — Sokan helytelenül alkalmazzák a *helyiség* (pl. terem, szoba) és a *helység* (település) szavakat.

A magyar nyelv igen alkalmas a pontos, egyértelmű kifejezésre, de vajon mit kell értenünk, ha ezt a mondatot olvassuk: „Kovácsnak meg kell fizetni (mondani, írni)." Mi fizetünk neki, vagy ő nekünk? Ez nem mindegy. Ha K. tartozik, akkor a mondat helyesen így hangzik: „K.-nak meg kell fizetnie". Sajnos ez az igealak egyre ritkábban található.

Túlságosan sokszor hallunk *problémá*ról, nemegyszer kettőzve is („az ellátásban problémát jelent az a probléma, hogy..."). Lehet, hogy valami gondot, nehézséget, akadályt okoz, jelent, de nem kizárólag problémát.

Divatszerűen elterjedt a „*bonyolít*" szó helytelen értelmű használata. A Magyar Értelmező Kéziszótár (M. É. K.) szerint a szó jelentése: kuszál, gabalyít, bonyolulttá tesz. Ez a helyes használat és fogalom. Igaz, hogy a szótár kereskedelmi értelemben „bonyolítóként intéz" kitételt is leírja. Lehet, hogy ebből származik a kereskedelem sok nehézsége, mert *le*bonyolítás, elintézés, megoldás stb. helyett „bonyolítanak"? Ilyen értelemben a szó általános használata feltétlenül helytelen.

Több előadó, felszólaló „ezeket *szerettem volna* elmondani" mondattal fejezi be szavait. Ebből az tűnik ki, hogy a szándéka nem sikerült, mert valami gátolta, vagy nem tudta kellően megfogalmazni mondanivalóját, pedig szerette volna. Lehet túlzó szerénység is, amit a magyar nyelv feltételes mód alkalmazásával fejez ki, de nem biztos, hogy éppen ez volt az előadó célja. Miért nem beszélünk világosan: „ezt kívántam elmondani, ... adtam elő gondolataimat, véleményemet".

Dr. Kedvessy György

Új Acta

Latin-amerikai tanulmányok

Napjainkban a szocializmus világrendszerré válásának folyamatában Latin-Amerika országainak gazdasági és politikai jelentősége rohamosan nő. A József Attila Tudományegyetem Latin-Amerika Történeti Tanszéke a hazai latinamerikanista kutatás szakembereit gyűjtötte össze, tudományos ülésre, amelyen megemlékeztek *José Carlos Mariátegui*nak, a perui kommunista párt megalapítójának születése 80. évfordulójáról.

A konferencia haladó hagyományként már harmadik azoknak az összejöveteleknek a sorában, amelyet a JATE Latin-Amerika Történeti Tanszéke rendezett. *A konferencia anyaga a napokban látott napvilágot az Acta Historica Studia Latinoamericana IX. sorozatában.* Az értékes tanulmányokat *Gyimesi Sándor* tanszékvezető egyetemi tanár vezeti be, majd *Kerekes György, Gulyás András, Kollár Zoltán* és *Anderle Ádám* tanulmányai következnek. A dolgozatok más-más oldalról világítják meg a latin-amerikai — és ezen belül a perui — első világháború utáni társadalmi valóság égető problémáit.

A századforduló után világszerte megerősödött forradalmi szellem Latin-Amerika elmaradott, gyarmati-félgyarmati országaiban is lendületet adott a haladó erők szervezkedésének a sürgető gazdasági-szociális reformok végrehajtása érdekében. A mozgalmak élén azok a fiatal munkások és értelmiségiek álltak, akik megjárták Európát. Kapcsolatba kerültek a szociáldemokrata és kommunista pártokkal, szakszervezeti mozgalmakkal; és megismerkedtek a marxista—leninista ideológiával, politikai gyakorlattal. Közülük az egyik legkiemelkedőbb egyéniség Mariátegui, aki a 20-as évek elején megfordult Nyugat-Európában, és járt hazánkban is. Tanulmányozta az európai munkásmozgalmat, nem kerülte el a figyelmét a fasizálódás folyamatának veszélye sem. Sokoldalúan képzett forradalmárként került vissza hazájába, ahol szervezője, később főtitkára lett a kommunista pártnak.

Elméleti munkásságával és gyakorlati tevékenységével óriási érdemeket szerzett hazája gazdasági-társadalmi helyzetének megítélésében, és a kibontakozás útjának kijelölésében. A latin-amerikai valóság problémáinak megoldására marxista módon keresett választ, így az agrárkérdésre, az indiánkérdésre és a faji kérdésre. Az indiánkérdésben munkássága új fejezetet jelent. Nem a sajnálkozás, a forradalmi romantika talaján állt. Felismerte, hogy az indiánkérdés mindenekelőtt földkérdés; megoldást csak a latifundista rendszer felszámolásában látott. Mariátegui már akkor felismerte, hogy centrális kérdés a földtulajdon: olyan megoldásra gondolt, amely nem hagyta figyelmen kívül a történelmi tradíciókat, a paraszti rétegek közötti különbséget, eltérő természeti feltételeket. A földkérdés olyan demokratikus rendezését vetette fel, amely megoldható volt a tőkés átalakulás keretei között, és alkalmas eszköz lehetett volna a munkás-paraszt szövetség megteremtésére is.

A tanulmányok kiemelik azokat az aktualitásokat, amelyek a mai latin-amerikai társadalmakra is jellemzőek.

A József Attila Tudományegyetem actája mellett a Kossuth Könyvkiadó most jelentette meg Mariátegui könyvét *Hét tanulmány a perui valóságról* címmel.

Dr. Rigó Jázonné

KGST-munkabizottság ülése

A faanyagok komplex hasznosítására alakult KGST-munkabizottság XI. ülésszakát az idén Sopronban tartották. Az ülésszakot először rendezték meg Magyarországon, a soproni erdészeti és faipari egyetemen.

Országos útügyi tanácskozás Zalaegerszegen

Csütörtökön és pénteken országos útügyi konferenciát tartottak Zalaegerszegen, a KPM közúti főosztályához tartozó közúti igazgatóságok, közúti építő vállalatok és tervezők, közel 300 útügyi szakember részvételével. A tapasztalatcserével, szakmai kirándulással összekapcsolt konferencián két kérdéssel foglalkoztak behatóan: gazdaságossági törekvések az útpályaszerkezetek felépítésében, valamint a közúti forgalomtechnikai tevékenységgel.